

Qeqqata Kommunia

www.qeqqata.gl

Meeqqanik inuusuttunillu
inissiisarnerup
pinaveersaartinneqarnissaannut,
inississimasullu
angerlartinnissaanut periusissiaq

Imarisai

Siulequt _____	2
Inatsisitigut tunngavigineqartut _____	3
Tunuliaqutaasoq _____	5
Sullissisoq ataasiugaangat suliat amerlassusaat _____	5
Isumaginnittoqarfimmi ilisimasat _____	6
Immikkoortumi kisitsisitigut paasissutissat _____	13
Angerlasimaffimmi imigassamik ajornartorsiuteqarneq _____	13
Angerlarsimaffimmi nakuuserneq _____	14
Kinguaassiuutitigut atornerluinerit _____	14
Meeqqamik angerlarsimaffiup avataanut inissiineq _____	15
Periusissiat anguniagai _____	16
Pinaveersaartitsisumik eqqarsartariaaseqarneq iliuuseqarnerlu _____	17
Ernumassuteqarnermi iliuuseqarnissamut ilitsersuut _____	18
Ernumanermut uuttuut _____	18
Atuutilersitsineq malitseqartitsinerlu _____	19
Atorfiinitsinneqarnermi paasissutissanik ingerlatitseqqiineq _____	19
Ingerlaavartumik piginnaasanik ineriartortitsineq _____	19
Sullissinerup nukittorsarneqarnera _____	20
Sullissinerup nukittorsarneqarnissanut innersuutit _____	21
Ilaqutariinnik Kiffartuussivik / Inerisaavik _____	21
Neqeroorutit ersarissut _____	21
Ilisimasamik eqqartueqatigiinneq _____	22
Misissuinerit akornanni ataqatigiinneq _____	22
Suliniutinut nukissat _____	22
Angerlarsimaffiup avataanut inissiisarnerup unitsinneqarnera _____	23
Alloriarneq 1 - Siusissukkut paasisaqarneq _____	24
Alloriarneq 2 - Suliniutit pinaveersaataasut, Ilaqutariinnut ikiorsiissutit _____	25
Alloriarneq 3 - Meeqqap attaveqaataanik inissiineq _____	25
Alloriarneq 4 -Ilaqutariinni paarsisartuni inissiineq _____	26
Alloriarneq 5 - Ulloq unnuarlu paaqqinnittarfimmi inissiineq _____	26
Paasissutissanik aallerfiit _____	27

Siulequt

Periuseq taanna Meeqqat tapersorsorneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaat nr. 20, 26. juni 2017-imeersup § 3 Imm. 3-p ilaatut suliarineqarnikuuvoq.

Kommunalbestyrelsi meeqqanut inuusuttunullu politikkimik ataqatigiisumik aamma meeqqat sumiginarneqartut pillugit suliani siusissukkut misissuinissamik katsorsaanissamillu kiisalu § 36, imm. 3 naapertorlugu inissiinissap pinissaata tungaanut, meeqqamik inunnik ikiorsiineramik suliallip nakkutilliinissaanut upalungarsimanermit pilersaarummik suliaqartussaavoq.

Taannalu kommunip nittartagaani tamanut saqqummiunneqassaaq sivilunerpaamillu ukiut sisamat allortarlugit iluarsaateqqinneqartassalluni.

Taamaattumik angerlarsimaffiup avataanut inissisarnerit pinaveersaartinnissaannut periusissiamik kiisalu meeqqanik inissinneqarsimasunik angerlartitsinissamat periusissiamik suliaqartoqarnissaa pisariaqartoq pillugu kommunalbestyrelsimi ilaasortamit siunnersuutigineqarmat tamanna tigulluarneqarpoq.

Periusissiaq meeqqamik qitiutitsisoq, matumani meeqqamut ikiorsiinermit pingaarnerpaatinneqassalluni meeqqap ineriartorneranik qulakkeerinissaq.

Tamatuma ilutigisaanik inuiaqatigiinni unammilligassat, angajoqqaanut ajornartorsiutinik tunniussigajuttut, tamatigut isiginiarneqartassallutik. Suleqatigiinnut pingaaruteqarpoq erseqqissassallugu, politikkimi qitiusoq tamatigut tassaamat Meeqqat tapersorsorneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaat nr. 20, 26. juni 2017-imeersaq §3 Kommunalbestyrelse iliuuseqarnermigut paasiniaanermigullu pisariaqassappallu Inatsisartut Inatsisaat una naapertorlugu ikiorsiinissamat neqerooruteqarnermi meeqqap kialuunniit alliariorneranut uku aallaavigalugit peqataassaaq:

1. Atugarissaarnissaanut, peqqissuunissaanut ineriartornissaanullu
2. Toqqissisimanartumi isumassuinikkut avatangiiseqarnissaanut,
3. Inersimasunut, ilaqtutanut inuttullu attaveqartarfiinut toqqissisimanartumik aalajaatsumilluattavissaqartuarnissaanut,
4. Inersimasutut nammineersinnaassuseqarluni inuunerup angujartornissaata ilinniarnernani inuttullu ineriartornerani tatiginartunik sinaakkuteqarnissaanut.

Imm. 2. Meeqqap inuunerani pissutsit ataatsimut isigalugit ikiorneqassaaq sapinngisamillu siusissukkut ikiorneqassalluni.

Kommunalbestyrelsip kissaatigaa, Qeqqata Kommuniani meeqqanut atugarliortunut periusissiaq una atorlugu, piffissamik siusinnerujussukkut peroriartornerminni toqqissisimasumik sinaakkuteqarlutik ingerlariaqqinnissamat ikiorserneqarsinnaanissaat.

Inatsisitigut tunngavigineqartut

Meeqqanik angerlarsimaffiup avataanut inissiinermi inatsisitigut tunngavigineqartoq tassaavoq Meeqqat tapersersorneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaat nr. 20, 26. juni 2017-imeersoq, kapitali 9-mi §§ 27 aamma 28 ilanngullugit.

§ 27 naapertorlugu kommunalbestyrelsi aalajangissavaa meeraq angerlarsimaffiup avataanut inissinneqassanersoq, isumaginninnikkut misissuinerup takutippagu, meeqqap ikiorserneqarnissamut immikkut pisariaqartitaanik akuersinissamut annertuumik pingaaruteqartoq.

Tamatuma saniatigut Kommunalbestyrelsi angajoqqaatut oqartussaassusilik meerarluunniit akuersiteqqaarnagit meeqqap angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarnissaa aalajangissavaa, meeqqap peroriartorneranut, peqqissusianut ineriartorneranulluunniit ilungersunartumik ajoquserneqarnissaa aarlerinarluinnarpat.

Taamaattorli § 8 malillugu Kommunalbestyrelsi meeqqat inuunerminni atugaannik nakkutilliinissamut pisussaffeqarpoq, taamaalilluni sapinngisamik siusissukkat kommunalbestyrelsi meeqqap tapersersorneqarnissamut pisariaqartitsineranut ilisimasaqalerluni. Pisup §§ 27 aamma 28-mut naapertuuttumik Kommunalbestyrelsi qisuariartariaqalernissaa sioqqullugu.

Angerlarsimaffiup avataanut inissiinissap pinngitsoortinneqarnissaanut meeqqamut taassumalu ilaqutaanut tapersersuisumik ikiunnissaq pillugu neqeroorut pillugu aalangiisoqassappat, inatsimmi neqeroorutit ima allattorsimapput.

- Ilaqtariinnik pikkorissartitsineq, ilaqutariinnik isumasioqatigiisitsineq imaluunniit attaveqaatit peqatigalugit ataatsimiinneq.
- Tapersersortaasoq - inullu attaveqaataasoq.
- Efterskolimiinnermi ikiorsiinissaq, tassunga ilanngullugu aningaasatigut ikiorsiinissaq.
- Ikiorsiisinnaaneq allaanerusoq meeqqap ineriartorneranut ingerlalluarneranullu qulakkeerinninnissamut siunertaqartoq, aningaasaqarnikkut tapersersuineq pillugu neqeroorut ilanngullugu, meeqqamik angerlarsimaffiup avataanut inissiinissamik pinngitsoortitsinissamut unitsitsinissamullu pisariaqassappat.

Qulaani taaneqartut ikiorsiissutaasinnaasut saniatigut allanik Kommunalbestyrelsi neqerooruteqarsinnaavoq, kisianni meeqqap immikkut pisariaqartitsinera naapertorlugu annertuumik isumaqartutut isigineqarpat, immikkut ikiorsiissuteqarnissat tullinnguuttut inatsimmi allassimapput:

- Angerlarsimaffimmi suliassanik, perorsaanermik, tarnip pissusaanik ilisimasalimmik, isumaginninnermik allatigulluunniit ikiorsiineq,
- Ilaqtariinnik katsorsaaneq, atornerluisuunermik katsorsaaneq katsorsarneqarnerluunniit assingusoq
- Ilaqtariinni paarsisartuni imaluunniit ulloq unnuarlu paaqqinnittarfimmi oqilisaassilluni inissiinissaq
- Ulluunerani meeqqat ornittagaanni toqqissisimanartumiitsitsineq, unnulernerani unnuaanerani luunniit ikiuinissamik suliniuteqarneq alla, imaluunniit meeqqamut ikiuinissamik ilinniartitsinissamillu siunertaqartumik paaqqinnittarfimmiitsitsineq, assigisaaniluunniit,
- Susasaqartitsivimmi immikkut ittumik nakkutigisami inissarsiortunut tunngasut
- Meeqqap ineriartornerata ingerlalluarnissaalu qulakkeernissaat siunertaralugit ikiorsiineq alla.

Tunuliaqutaasoq

Pinaveersaartitsinissamik periusissiamut siunertaasoq tassaavoq, angerlarsimaffiup avataanut inissiinissap pinaveersaartinneqarnissaanut ilaqutariinnut ataasiakkaanut ilaqutariillu taamaasa eqqarsaatigalugit kommuni qanoq ikiorsiissuteqartarneranut tapersersuisarneranullu ersarissunik allaatigisanik aalajangersaasoqassasoq.

Piffissami 2016-imiit 2021 tungaanut Qeqqata Kommuniani inissiisarnermi procenti 37,5 procentip missaanik qaffariaateqarnikuuvoq.

September 2022-imi meeqqat angerlarsimaffiup avataanut Qeqqata Kommuniani inissinneqarsimasut amerlassusaat:

- Maniitsumi 49
- Sisimiuni 58
- Katillugit 107

Sullissisoq ataasiugaangat suliat amerlassusaat

Suliniutinik aallartitsisoqarnissaanut ajornartorsiutillu annertunerulernissaannut pinaveersaartitsinissamat aammalu meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarnissaannik pisussanik unitsitsinissamat Atugarissaarnermut immikkoortortami sullissisut pingaarutilimmik inissisimaffeqarput.

2019-imi februaarimi pisortaanerup sulisoqarfianit ingerlanneqartuusumi sullissisut suliaminnik sulinerunerat pillugu misissuinerup ilaatigut takutippaa, Dansk Socialrådgiverforening-imit aalajaangersarneqartunit sulianut amerlassusissaniit 74 procent missaanik annertunerusumik Sisimiuni meeqqanut inuusuttunullu sullissisut sulinerminni suliaqarnerusut.

Dansk Socialrådgiverforening inassuteqaatigivaa sullissisut 25 - 35 akornanni suliaqartassasut, paarlattuanik Sisimiuni meeqqanut inuusuttunullu sullissisut agguaqatigiisillugu 98,7 suliaqartarsimasut, Maniitsumi meeqqanut inuusuttunullu sullissisut agguaqatigiisillugu 28,2 suliaqartarsimasut.

Maniitsumi Sisimiunilu suliaqarnerunerup akornanni nikingassuseq illoqarfinni marluusuni sullissisunut amerlassusiliinerit assigiinnerannut peqqutaavoq, naak Sisimiut amerlanerusunik innuttaqaraluartoq taamaaliornikkullu meeqqani ilaqutareeqarnermilu sulianut kisitsisit qaffasinnerussallutik.

Taamaattumik nalunaarusiami ilaatigut inerniliussaasoq tassaavoq, sulisut amerlassusissaattut Sisimiuni sulianut kisitsisissatut inassutaasoq malinneqassappat meeqqani ilaqutareeqarnermilu sullissisunut pisariaqartitaq marloriaataasoq.

Nalunaarusiaq naqissusiivoq, tulluanngitsumik suliat amerlassusaat sullissisut piukkunnaatilimmik sulianik suliaqarsinnaannginnerannik kinguneqartoq aamma suliamut tunngatillugu kingusinaartumik qisuariarnermik, amerlanerusunik kukkusinnaanermik, suliniutissanik kingusinaarluni aallartitsinermik aammalu akulerulluni suliniutissaanerusunik iliuseqarnissamik kinguneqarsinnaasoq.

Malitsigisaanik Sisimiuni immikkoortumi sulisut amerlassusiligaanerat arfinilinniit qulinut qaffanneqarnikuuvoq, taakkunaannga sulisunut amerlassusiliinerit marluk sulisussaaleqineq pissutigalugu inuttaqanngikkallarlutik, illuatungaani Maniitsumi sulisunut amerlassusiliinerit arfinilinniit arfineqmarlunnut qaffanneqarnikuullutik.

Sullissisut sulianut kisitsisaannik misissuinerup ingerlasup atugarissaarnermut immikkoortortami sullissisut suliaqarnerunerannik matussusiiniasarissaaq, tamannalu immikkoortumi suli sulisut amerlassusilerneqarnerisa amerleqqinnissaannut paasinarsititsissaaq. (Qeqqata Kommunia 2019).

Isumaginnittoqarfimmi ilisimasat

Kinguaariiaat tullinut amerlassuutigit inooriaatsip ingerlateqqinneqartarnerannik malitseqartumik kinguaariit kinguaannut kaaviiartumik ingerlasoqarneratigit, assigiinngitsorpassuarnillu peqquteqartumik aallaavilimmik angajoqqaat meeqqaminnik sumiginnaasarnerannik meeqqanik angerlarsimaffiup avataanut inissiisarneq peqquteqarneruvoq.

Meeqqamik sumiginnaanermik kinguneqarsinnaasumik ilaguutiinnarnermut, imminut appasissumik naleqartinnermut, nukissaalatsinermut aamma akisussaassuseqannginnermut malitseqarsinnaasunik pissutaakkajuttunik aqqanilinnik tullinnguuttunik Tarnip pissusaannik ilsimasalik Heidi Lindholm aamma Psykiateri Jakob Lindholm allaaserinninnikuupput.

1. Angajoqqaatut piginnaasakinneq

Angajoqqaat toqqissisimanermik tunisinissaannut, nammineq meerarisaminnut attaveqarnermik isumassuinermillu piginnaasaat meeraanermut sunniuteqartarpoq, meeqqat siumut qisuariarsinnaasunik aammalu meeqqap timikkut eqqarsartaatsikkullu pisariaqartitaanut tulluarsarsinnaasunik inersimasunik pinngitsuuisinnaanngimmata.

Taamaattumik angajoqqaat meeqqamut attaveqarnerat meeraq nammineerluni isumassuilluartunngornissaanut ineriartotitsisumillu angajoqqaanngornissaanut pingaaruteqarpoq, tamannaavorlu sumiginnaanerup kingornunneqarsinnaanerattulli isumassuinerup kingornunneqarsinnaaneranut tunngaviusoq.

Taamaattorli angajoqqaat sunniivigeqatigiinnissaannut ilaasinnaasut piginnaasaat inuunerminni atukkaminnik tamaviaartinneqarnerminnik soorlu assersuutigalugu inissaaleqinermik, aanngajaarniutinik atornerluisuunermik, nakuusernermik piitsuussusermik suliffissaaleqinermillu sunnerneqartarpoq.

Avataannit tamaviaartinneqarneq nammineq meerarisamik sungiussivinnissaq ilanngullugu allanik sungiussiviusussat pillugit qangatut qisuariarnermik pissuteqarsinnaavoq. Taamaattumik angajoqqaanut artorsartunut meeraasut sumiginnaanissamut aammalu kingunerlutsinneqarnissamut navianartorsiortarput ilaatigut ilikkagaqarsinnaanerannut annikillisisinnaasumik ungasinnerusorlu isigalugu akulerulluni suliniuteqartoqanngippat meeqqat sullinneqartariaqalernerannik kinguneqarsinnaasumik.

2. Tarnikkut sanngiitsuuneq

Sumiginnaaneq kingunerlutsitsinerlu soorlu assersuutigalugu kinguaassiutitigut atorerluineq, nakuuserneq annaasaqarnerlu tarnikkut sanngiinnermik pilersitsisarpoq, assigiinngitsutigut tarnikkut artukkerneqarnissamut periarfissanik tarnikkullu nappaatinik ineriartortitsinissamut annertuumik navianartorsiutitsinermik kinguneqarsinnaasunik.

Inuppassuit sumiginnaanikuusut kingunerlutitsinikuusullu ersiutininik sakkortuunik soorlu PTSD, annilaangarujussuarnermik, ernumanermik aamma kinaassutsimik ajornartorsiuteqarnermik ineriartortitsisarput, inersimasutut inuunermik aalajaatsumik ingerlatsinissamut piginnaasaannik annikillisaataasunik. Tamakku annertuumik imminut toqunnissamik pissusilersornermik aanngajaarniutinillu atorerluinermik ineriartortitsinissamut navianartorsiortitsisarput, tamatumalu ilinniarnermik sulinermik ineqarnermillu paarinniinnarnissamut piginnaasat sunnertarlugit.

Angajoqqaat tarnikkut sanngiitsut meeqqat nalinginnaasumik pisariaqartitaminnut toqqissisimaniarnissaminnullu tunngatillugu takutitsiniarnerisa takunissaanut annikinnerusumik nukissaqartarput, tamannalu sumiginnaanermik angajoqqaat ingerlatitseqqiinerannik kinguneqarsinnaalluni. Inuit tarnikkut sanngiitsut amerlasuutigut ataatsimik arlalinilluunniit atorerluisuusarput taamaattumillu suliffissaqarniarnermut aalajaatsuunngitsumik attaveqaateqartarlutik.

Tarnikkut katsorsaaneq inooqataanikkullu suliniutit sivisuut pisariaqarput kisianni tarnikkut sanngiinnermi amerlasuunut ataatsimoorussaasoq tassaavoq, imminut naleqartinnerisa appasinnerat, imminut tatiginerisa appasinnerat taamaarlionikkullu nukissaalatsinermik misigisimasarnerat. Tamannalu katsorsaalluni ingerlatsinerne inooqataanikkullu suliniutini amerlasuuni unammillernarsinnaavoq.

3. Kinguaassiutitigut atorerluinerit

Meeraanermi kinguaassiutitigut atorerlunneqarneq sumiginnaaneruvoq annertunerpaq timikkut tarnikkullu kingunerlutsitsisarpoq, tamannalu amerlasuunut meeraanermi imaluunniit kingunerlutsitsinerit pissutaallutik inersimasunngornermi katsorsarneqarnissamik pisariaqartitsinermik kinguneqartartoq.

Kinguaassiutitigut atorerlunneqarnermi meeraq tassanngaannartumik kingunerlutsitsinermik aammalu tatiginnissinnaanermut kingunerlutsitsinermik misigitinneqartarpoq, tamannalu isumaqarpoq, meeraq marloriaammik kingunerlutsinneqarnermik misigitinneqartartoq.

Tassanngaannartumik kingunerlutsitsineq takkuttarpoq meeqqap aqussinnaanngisaanik piareersimaffiginngisaanillu pisoq tassanngaannartumik pisarmat, tamatumalu kingunerisaanik meeraq ulorianartumiilerneramik inuunermillu navianartorsiornermik inissisimanermik misigisimalersittarlugu. Tatiginninnermut kingunerlutsitsineq meeqqap inersimasunut oqaasissaqartunullu meeqqap tunngaviusumik tatiginninneranik kipisitsisarlungi, tamannalu pisoq pillugu saaffigininnissamut oqaluttuarsinnaanermullu sapinngilernissaannut ukiut amerlasuut ingerlasinnaanerannik kinguneqarsinnaavoq.

Kinguaassiutitigut atornerlugaanermut kingusissukkut kingunerluutit tassaasinnaapput aannajaarniutinik atornerluineq allallu kingunerluutaakkajuttut tassaallutik inooqataanikkut, aningaasaqarnikkut, ilaqutariinnikkut tarnikkullu ajornartorsiutit.

4. Nakuuserneq

Nakuuserneq sumiginnaanertut ittuuvoq, timikkut tarnikkullu killissamik qaanngiinertut pissusilersornerusinnaasoq, eqqugaasuni eqqaanilu persuttaanermut isiginnittuusunut timikkut tarnikkullu kingunerlutsitsineramik kinguneqarsinnaasoq. Nakuuserneq tassaavoq kinguaariinniit kinguaariinnut ingerlateqqinneqakkajunnerpaaq, tamannalu ilaqutariit nakuusernarnermiit tamarmik qaanngiissappata ilaqutariinnut tamarmiusunut ikiuinissamik piumasaqaatitaqartoq.

Nakuuserneq amerlanertigut inunni inooqataanikkut artornartunik atugaqartuni tulluanngitsumillu ingerlasuni attuumassuteqartuusuni pinerusarpoq. Inunni nalinginnaasumik sakkortusaarneq meeraanerup ingerlanerani inersimasunik pitsaasumik peqateqarnikkut aqussinnaalersimatinnagu, uippakajaarnermi, nukissaalatsinermi atornerluisuinermilu pissutsit nakuusernalernermit tunngaviusinnaapput.

Inunni nakuuserniartartuni nakuusertarneq pinaveersaartinneqarnissaanut pineqartumut inooqataanermut aamma anniaatinut ikiuunissamut pisariaqartitsisoqarpoq.

5. Aannajaarniutinik atornerluineq

Pisunit oqimaatsunit soorlu sumiginnaanermit, tarnikkut ajornartorsiutinit, siusissukkut kinguaassiutitigut atornerlunneqarnermit, ineqarniarnikkut ajornartorsiutinit aamma suliffissaaleqinermit kingunerluutaasinnaasut amerlasuutigut imigassamik ikiaroorartumilluunniit marluutillugilluunniit atornerluilerneramik kinguneqartarpoq.

Imigassamik ikiaroorartumillu atuisuuneq, atornerluisuusup meeraatulli inunntut ataasiakkaanut qanigisanullu inooqataanikkut tarnikkullu ajortumik kinguneqarsimagaangat atornerluisuuneramik nassuiarneqartarpoq. Ulluni marlunni sisamani "ingerlaannartumik imerneq" annertuumik imigassartorneq aammattaaq atornerluinertut nassuiarneqartarpoq, naak ulluni tullinnguuttuni imerneq pinngikkaluartoq.

Atornerluinermut inooqataanikkut tarnikkullu kinguneqaataasinnaasut tassaasinnaapput atornerluisuusup suliffimmik paarinniinnarnissamik ajornartorsiuteqarnerata malitsigisaanik aningaasaqarnikkut ajornartorsiutit, ilaqutariinni aaqqiagiinnginnermik sumiginnaanermillu malitseqarsinnaasoq.

Atornerluinerup aammattaaq atornerluisuusup meeqqaminik paarsisinaaneranut aappaqarnermilu ingerlanissaanut piginnaasai sunnertarpai, soorluttaaq tarnikkut ajornartorsiutinik katsorsarneqarnissaq pillugu neqeroorutinik tigusinissamut atornerluisuusumut ajornakusoorsisinnaasoq.

Atornerluinermik atornerluisunut nassuerutiginninnissaq unitsitsinissarlu amerlasuutigut ajornartarmat ingammik avatangiiserisat assinganik inooriaaseqartillugit.

6. Imminut toqunneq, ajutoornerit toqutsinerillu

Meeraanermi sumiginnagaaneq, kinguaassiutitigut atornerlunneqarneq, qanigisat akornanni attaveqariaaseqarnerlunneq, ineqarniarnikkut ajornartorsiutit inissaaleqinerlu aamma suliffeqarniarnermut ajortumik attuumassuteqarneq tamarmik imminut toqunnissamut navianartorsiortitsisuusarput.

Kalaallit Nunaanni imminut toquttarneq nunarsuatsinni qaffasinnerpaat ilagivaat taamaattumillu nuna tamakkerlugu ajunaarnersuartut oqaatigineqartarpoq, inunnik amerlasoorpassuarnik sunniisarami ingammik toqusut amerlasuutigut inuusuttuusarneri pissutigalugit. Taamaattumik toqusup avatangiiserisai qatanngutai, ikinngutai meeraallu ilanngullugit ukiukillutik annertuumik annaasaqartarput inuunermi sinnerani sunniuteqartumik kingunerlutsinneqartarlutik. Qimagaasut annertuumik imminut toqussinnaanermut sioranartumiilertarput ingammik imminut toqussimasunut amerlasuunut qanigisaasuugunik, tamannalu qanigisani annilaangassuteqarnermik anniaateqarnermillu pilersitsisarpoq.

Inuunerup aaqqissuussaangitsuunera pissutigalugu navianartumiilerneq pissutaalluni imminut toqunnissamut sioranartorsiortunut katsorsarneqarnissaq amerlasuutigut ajornakusoortarpoq, aammalu imminut toqunnissamut sioranartumiittoq inuuniarnikkut ajornartorsiuteqarpat oqaloqatiginnilluni sullissinerit annikitsuinnarmik sunniuteqassapput.

7. Ineqarnikkut ajornartorsiuteqarneq

Ineqannginneq tarnikkut annertuumik artukkiisarpoq, ilaqutariit meerartallit iluanni meeqqat uippakajaarfijuartumi atugarisaannik sunniuteqartartumik, tarnikkut ilikkagaqarsinnaanerannullu ineriartortitsinissaannik ajornarnerulersitsisumik. Aammattaaq angajoqqaat nukissaaruttarput angajoqqaatut piginnaasakillissutigisaminnik taamaaliornikkullu meeqqaminnik paarsisinaannginnerulertarlutik.

Ineqanngitsut ilaquuttaminni ikinngutiminnilu najugaqartariaqartarput ininik inoqarpallaartunik kinguneqarsinnaasumik, tamannalu puullaaqinermik aaqqiagiinnginnermillu peqquteqartumik sulii ajornartorsiornerulersitsinnaavoq.

Ineqarnikkut pissutsit tattorliuuffiusut inersimasuni sulinermut inuusunnerusunilu atuarnermut sunniuteqarsinnaapput, ingammik ineqartut arlaat atornearluisuuppat. Atornearlui neq inoqutigii unnuami sinittarnerannut akornusersuutaasinnaammat aammalu siniffiusinnaasukinnera sunneeqataasinnaalluni. Uani atornearluiiffiusumi siniffissakillioortoqarpat meeqqat kinguaassiutitigut atornearlugaasinnaanerannut navianaateqalissaaq.

Ajornartorsiutaasinnaasut qulaani taaneqartut tunngavigalugit ineqarniarnikkut ajornartorsiutit imminut toqunnermut, kinguaassiutitigut atornearlui ner mut, tarnikkut ajornartorsiutinut, atornearluisuuner mut peqqutaaqataasinnaapput taamaaliornikkullu suliffimmik paarinniinnarnissamik ajornakusoortitseqataasinnaallutik. Tamanna isumaqarpoq, ineqarniarnikkut ajornartorsiutit imminut toqunnissamut, kinguaassiutitigut atornearlui nissamut, tarnikkut ajornartorsiutinut, atornearluisuuner mut peqqutaaqataasinnaasut.

8. Suliffeqarneq aningaasaqarnerlu

Kalaallit Nunaanni illoqarfinni minnerusuni nunaqarfinnilu amerlasuuni ilinniarnissamut, suliffeqarnissamut inuussutissarsiu tinillu ineriartortitsinissamut periarfissat amigaataasut ajortumik aningaasaqarnermik piitsuussusermillu kinguneqartarput, najugaqartup annertuumik inuulluataarneranut ineriartorneranullu navialisitsisumik.

Piitsuussuseq amerlasuutigut nerisassaaleqinermik, atisassaaleqinermik ulluinnarnilu pisariaqartitanik amigaateqarnermik kinguneqartarpoq ilaqutariinni aaqqiagiinngissinnaanermik qaffatsitsisartoq aammalu ineqarnermut ajornartorsiutinut, atornearlui ner mut, nakuuserner mut, tarnikkut ajornartorsiuteqarnermut imminullu toqunnissamut navianartumiilernissamut qanillisitsisartoq.

9. Najugaqariaatsimut inuiaqatigiillu aaqqissuussaanerannut tunngasut

Lindholm malillugu illoqarfinnit nunaqarfinniillu nuuttarnerup kingunerisaanik inuuniarnikkut pissutsit ajortut inuussutissarsior nissamullu periarfissakippallaarnerit pissutaallutik puullaaqineq pissutaalluni, arnanut meeqqanullu sumiiffimmiiginnartunut sakkortuumik pissusilersornernik, nakuuserner nik, imminut toqunnissamik, aanngajaarniutinik atornearlui nissamik aammalu kinguaassiutitigut atornearlui nissamik qaffatsitsisarpoq.

Nunaqarfinni illoqarfinnilu minnerusuni atuarnissamut ilinniarnissamullu periarfissat amerlasuutigut ajornerusarmata soorluttaaq peqqinnissaqarfiup isumaginninnikkullu oqartussat illoqarfinnisuulli sullisseriaaseq ingerlassinnaanagu.

10. Pisortat neqeroorutaannik aaqqissuussineq

Immikkoortuni amerlasuuni assersuutigalugu isumaginnittoqarfinni, ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni, atuarfinni peqqinnissaqarfimmilu sulisunik ilinniarsimasunik sulilersitsinissamik unammillernartut ingammik illoqarfinni nunaqarfinnilu minnerusuni, suliniutitut matussutaannartut sivikitsumik kinguneqartarput.

Tamassuma ingammik ilaqutariinnik sanngiitsunik inooqataanikkut ajornartorsiutillit eqqortarpai, taakku ajornartorsiutaat paasineqannginneranni annertusisinnaammata, tamannalu sumiiffinni qanittumi inunnik ilinniarsimasunik peqannginnera pissutigalugu meeqqat atugaannut sunniuttarpoq.

Tamanna amerlasuutigut pisortat suliffeqarfiutaanni sulisunik amigaateqarnermi annertuumillu paarlakaattoqartarneranik peqquteqartarpoq, neqeroorutaasut allanngortinnissaannut ineriartortinneqarnissaannut kiisalu suliniutinik ingerlaavartunik, illersuisuusunik sunniuteqarluartunilu tunniussaqaarnissaq ajornakusoortitsilertarluni.

11. Nunasiaataasimanerup kingorna ileqqorineqartut

Lindholmikkut malillugit Kalaalit Nunaanni oqaluttuarisaanikkut allanngornerit annertuut kalaallit kulturiannik imminut naleqartinnerup appasinneranik, kanngusinnermik, nipangiussinnermik namminerlu piginnaasanut tatiginnikkunnaarnertut ittumik sunniuteqarnikuvoq, kinguaariit naqisimaneqarnerisa kingorna kingornussaasinnaasoq.

Lindholmikkut allaaserinnipput, akimanagerusunut/sulisartunut inuiaqatigiit katitigaanerunera pissutigalugu naalagarsuarnut pinnani taamaaqatigisanut inuit ajorniarlutik qinngasaarinnermik, kinguaassiutitigut atornerluinnermik, nakuusernermik terlinganiillu oqaluserinninnermik iliuusaat malunnaataasoq.

Inuiaqatigiit ineriartornissaannut akimmiffiusoq tassaavoq, innuttaasut eqqarsartaatsikkut katitigaanerat, paarlakaattumik, pisortatigut, aningaasaqarnikkut attuumassuteqartutigullu pilersaarutini ilutsit naatsorsoruminaatsut killeqanngitsullu, kinguaariinni arlalinnit sunnerneqarsimasut.

Inuuniarnikkut suliniutinut aamma tarnikkut ajornartorsiutinik katsorsaanermut tunngatillugu ajornartorsiut malunnaataasoq kinguaariit "oqaaseqartannginnerannik" ajornartorsiutiminnik nipangiussisimaannartarnerannik peqquteqartumik kiserliulernermik kinguneqarsinnaasumik aallaaveqarpoq. Ajornartorsiut taanna imminut toqunnissamut navianartorsiortitsivoq, ajornartorsiut taanna amerlasuutigut inuusuttut nammineq misigissutsiminnik angajoqqaaminnut oqaloqatiginnikkusinnginnerannik malitseqartartoq.

10. Pisortat neqeroorutaannik aaqqissuussineq

Immikkoortuni amerlasuuni assersuutigalugu isumaginnittoqarfinni, ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni, atuarfinni peqqinnissaqarfimmilu sulisunik ilinniarsimasunik sulilersitsinissamik unammillernartut ingammik illoqarfinni nunaqarfinnilu minnerusuni, suliniutitut matussutaannartut sivikitsumik kinguneqartarput.

Tamassuma ingammik ilaqutariinnik sanngiitsunik inooqataanikkut ajornartorsiutillit eqqortarpai, taakku ajornartorsiutaat paasineqannginneranni annertusisinnaammata, tamannalu sumiiffinni qanittumi inunnik ilinniarsimasunik peqannginnera pissutigalugu meeqqat atugaannut sunniuttarpoq.

Tamanna amerlasuutigut pisortat suliffeqarfiutaanni sulisunik amigaateqarnermi annertuumillu paarlakaattoqartarneranik peqquteqartarpoq, neqeroorutaasut allanngortinnissaannut ineriartortinneqarnissaannut kiisalu suliniutinik ingerlaavartunik, illersuisuusunik sunniuteqarluartunilu tunniussaqaarnissaq ajornakusoortitsilertarluni.

11. Nunasiaataasimanerup kingorna ileqqorineqartut

Lindholmikkut malillugit Kalaalit Nunaanni oqaluttuarisaanikkut allanngornerit annertuut kalaallit kulturiannik imminut naleqartinnerup appasinneranik, kanngusinnermik, nipangiussinnermik namminerlu piginnaasanut tatiginnikkunnaarnertut ittumik sunniuteqarnikuuvoq, kinguaariit naqisimaneqarnerisa kingorna kingornussaasinnaasoq.

Lindholmikkut allaaserinnipput, akimanagerusunut/sulisartunut inuiaqatigiit katitigaanerunera pissutigalugu naalagarsuarnut pinnani taamaaqatigisanut inuit ajorniarlutik qinngasaarinnermik, kinguaassiutitigut atonerluinnermik, nakuuserinnermik terlinganiillu oqaluuserinninnermik iliuusaat malunnaataasoq.

Inuiaqatigiit ineriartornissaannut akimmiffiusoq tassaavoq, innuttaasut eqqarsartaatsikkut katitigaanerat, paarlakaattumik, pisortatigut, aningaasaqarnikkut attuumassuteqartutigullu pilersaarutini ilutsit naatsorsoruminaatsut killeqanngitsullu, kinguaariinni arlalinnit sunnerneqarsimasut.

Inuuniarnikkut suliniutinut aamma tarnikkut ajornartorsiutinik katsorsaanermit tunngatillugu ajornartorsiut malunnaataasoq kinguaariit "oqaaseqartannginnerannik" ajornartorsiutiminnik nipangiussisimaannartarnerannik peqquteqartumik kiserliulernermik kinguneqarsinnaasumik aallaaveqarpoq. Ajornartorsiut taanna imminut toqunnissamut navianartorsiortitsivoq, ajornartorsiut taanna amerlasuutigut inuusuttut nammineq misigissutsiminnik angajoqqaaminnut oqaloqatiginnikkusinnginnerannik malitseqartartoq.

Peqqutaasut aqqanillit siulianiittut tunngavigalugit tarnit pissusiinik ilisimasalik Heidi Lindholm aamma psykiateri Jakob Lindholm inerniliipput, kommunit, namminersorlutik oqartussat, peqqinnissaqarfik politiillu akimorlugit suliniutinik ataqatigiissaakkanik meeqqat inuunerminni navianartorsiortut atugarissaarnerannut pitsannguissamut pisariaqartitsisoqartoq.

Immikkoortumi kisitsisitigut paasissutissat

Statens Institut for Folkesundhed 1993-imiilli nuna tamakkerlugu peqqissutsimik misissuinerinik tallimanik ingerlatsinikuuvoq, innuttaasut imigassamik ikiaroorartumillu atuisarnerannik, pujortartarnerannik nereriaasiannik timiminnillu aalatitsisarnerannik kiisalu peqqissutsimut pingaarutilinnik pisunik arlalinnik paasisaqarfiusumik.

Misissuinerit ilaatigut takutippaat, peqataasut meeraanermanni angerlarsimaffimmi misigisimasaannut tunngatillugu artornarsinnaasunut tunngatillugu pitsanngoriaatinik takussutissaqartoq, tassani kisitsisit takutillugu, inuit 1995-imi kingusinnerusukkulluunniit inunngorsimasut 70-ikkunni 80-ikkunnilu inunngornikut kinguaariinniit meeraanermanni angerlasimaffinni pissutsini artornannginnerusuni peroriartorsimasut.

Angerlarsimaffimmi imigassamik ajornartorsiuteqarneq

Angerlarsimaffimmi pissutsinik artornartuni meeqqat peroriartorsimasuni kisitsisinut tunngatillugu soorlu kisitsisit takutikkaat, ukioqatigiiaat nukarlerniit (2003 tungaanut ukioqatigiiaat) suli 37 procentit angerlarsimaffimmi imigassamik ajornartorsiuteqarfiusumi peroriartorsimapput.

Aammattaaq innuttaasunik misissuinerup 2018-meersup takutippaa, utertinneqartuniit 42,6 procentit imigassamik ajornartorsiuteqarsinnaasut taakkunannga 32 procentit aanngajaarniutinik atuisuullutik, 5,9 procentillu ajoqutaasumik atuisuullutik aamma 4,7 procentit imigassamik pinngitsuuisinnaanatik.

Inuit imigassartortarnermik ajornartorsiuteqarsinnaasut amerlanersaat tassaapput inuusuttut 15 - 34 akornanni ukiullit, taakkunannga arnat ukioqatigiiaat 15 - 24 ukioqartut inuit imigassartortarnermik ajornartorsiuteqartuniit 56 procentiullutik. Inuit imigassartortarnermik ajornartorsiuteqarsinnaasut 36 procentii meeqqanik angerlarsimaffimmini najugaqartortaqaqput.

Misissuinerup takutippaa, imminut toqunnissamik eqqarsartartut aammalu meeraanermi angerlarsimaffimmi artornartunik pissuteqarfiusut akornanni ataqatigiittoqartoq, takkununnga ilaallutik imigassamik ajornartorsiuteqarneq, nakuusertarneq meeraanermilu killissanik qaangiiffigitittarneq.

Imminut toqunnissamik eqqarsaateqarnikuusut utertitsinikuusut 14 procentiisa ilaatigut meeraanermi angerlarsimaffimmi imigassamik ajornartorsiuteqarfianikuusumik misigisaqarnikuupput, inuit imminut toqunnissamik eqqarsaateqarnikuusut 22 procentiisa meeraanermi angerlarsimaffimmi imigassamik ajornartorsiortoqarnikuuneranik misigisaqarnikuullutik.
(Statens Institut for Folkesundhed, 2019)

Angerlarsimaffimmi nakuuserneq

Innuttaasunik misissuineq 2010-meersoq takutitsivoq, innuttaasut 59 procentii inersimasutut inuunermi ilaanni persuttagaanermik persuttarneqarnissamilluunniit siorasaarneqarnikuusut, tamannalu MIO malillugu, meerarpassuit inuusuttorpassuillu timikkut persuttarneqartartut persuttaasumilluunniit isiginnittuusartut. (MIO 2017)

Kalaallit Nunaanni inuusuttut inuunerissusaannik nalunaarusiaq, (Naalakkersuisut et al, 2012) illoqarfinni arfineq-marlunni atuartut angajullit akornanni misissuisuunikuusup paasinarsitippaa, inuusuttut arfiniliugaangata ataatsip minnerpaamik angajoqqaanit ataatsimit timikkut nakuuserfigineqarneq misiginikuugaa, quliugaangatalu ataatsip angajoqqaanit ataatsimit timikkut sakkortuumik nakuuserfigineqarneq misiginikuugaa.

Misissuinerup taassuma takutippaa, meeqqat inuusuttullu amerlasuut, taakkununga ilaallutik utertisuniit sisamaagaangata ataaseq anaanami persuttarneqarneranik isiginnittuunikuullutik sisamaagaangatalu ataaseq angerlarsimaffiup avataani persuttaanermik misigisaqarnikuusut.

Innuttaasunik misissuinerup 2018-iminngaanneersumut assinguvoq, tassani inernerit takutitsinikuullutik inuusuttut ukioqatigiiaanit (1995 - 2003) 28 procentit ilaannikkooriarluni akulikitsumilluunniit angerlarsimaffimmi persuttaaffiusumi peroriartornikuullutik.

Meeraanermi angerlarsimaffimmi persuttaaffiusumiinneq tarnikkut sanngiinnerulernermik kinguneqarsinnaavoq, tamannalu innuttaasunik misissuinerup uppersarneqarluni, tassani imminut toqunnissamik sioranaatillit utertitsinikuusut 21 procentiisa angerlarsimaffimmi persuttaasooqartarnera misiginikuullugu, 16 procentiisa meeraanermi angerlarsimaffimmi ilaannikkooriarlutik persuttaasooqartarnera misigisarnikuullugu. (Statens Institut for Folkesundhed, 2019)

Kinguaassiutitigut atornerluinerit

Innuttaasunik misissuinerup 2018-imeersup takutippaa, ukioqatigiiaanit 1989 - 2003-meersuni misissuinerup peqataasunit 24 procentit suli 18-inik ukioqalernatik kinguaassiutitigut atoqatigiinnissamut pinngitsaalineqarsimasut pinngitsaaleriarneqarsimasulluunniit.

1995-imi kingusinnerusukkulluunniit inuunikuusut utertitsinikuusunit 20 procentii meeraanermi kinguaassiutitigut atornerlugaanikuupput, tamannalu ukioqatigiiaani 1970 - 1979 inuunikuusuni utertitsisunut pisumiit sanilliussinerup 20 procentimik appariarneruvoq.

Illoqarfinni arfineq-marlunni meeqqanik atuartunik angajullernik misissuineq 2011-mi ingerlanneqartup takutippaa, niviarsiaqqat 29 procentiisa nukappiaqqallu 7,7 procentiisa ukioqatiminnik inersimasumilluunniit kissaatiginngisaminnik kinguaassiutitigut attuualarneqarnikuuneq misigisimallugu.

Misissuineq taanna takussutissiivoq, utertitsinikuusut suli 15-inik ukioqalersigatik inersimasunik kinguaassiutitigut attaveqartartuusut misilittagaqarlutilluunniit. Tamanna nukappiaqqat sisamaagaangata pingasut niviarsiaqqallu pingasuugaangata ataaseq inersimasumik kinguaassiutitigut attaveqartoqartarsimasoq, tassani allallutik inersimasup atisaasa qaavisigut kinguaassiutaatigut attortarsimallugu affaasalu allallugu atisaqarani timimik attuualaarinnittarsimallutik affaallu sinnerlugit inersimasumik atoqateqartarsimallutik.

Taakku 18 procentiisa kinguaassiutitigut attaveqarneq tamanna kinguaassiutitigut atornerluinertut misigisimavaat, 39 procentillu immaqamik akillugu, 3,9 procentit akillutik "naluaara" aammalu 17 procentii apeqqummik akisimanatik. Taanna inersimasumik kinguaassiutitigut attaveqarnikuullutik utertitsinikut amerlanersaasa pisoq killissamik qaangiinertut misiginikuusimagaat isumaqarpoq, utertitsinikuusut "immaqa" aamma "naluaara"-mik akinikut ilanngukkaanni, tamanna 90,9 procentimik annertussuseqassaaq.

Meeqqamik angerlarsimaffiup avataanut inissiineq

Den Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd misissuinerata takutippaat, 2021-mi kalaallit meeqqat inuusuttullu 0-miit 23-t tikillugit ukiullit angajoqqaaminni najugaqanngitsut 767-iusut.

Taakkunannga ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinniittut 317-it, ilaqutariit paarsisartuniittut 366-iullutik aammalu angajoqqaat akunnerminni namminneerlutik isumaqatigiissuteqarnikuunerannik tunngaveqartumik allani najugaqartut 84-it.

Meeqqat inuttut ajornakusoortitaqartut amerlasuutigut ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni inissinneqartarput, meeqqallu paarineqartut affaasa missaat atugarissaarnermut pissusilersuutinullu tunngatillugu nalinginnaasup iluani inissisimallutik. (VIVE, 2021)

Kalaallit qallunaallu akimortumik sulinerannit tunuliaqartuurtumi anguniakkanut malitseqartitsineq atuutilersitsinerlu pillugit 2021-mit killiffimmut nalunaarutip, ilaatigut meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartut ineriartornerat pillugu kisitsisinik takutitsivoq.[1] Meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartunit kisitsisit ineriartornerisa takutippaat, meeqqat 0-miit 17 tikillugit ukiullit angajoqqaani paarsisartuni inissinneqartut 2018-imiit 2020-mut 2,3 procentimiit 2,6 procentimut amerleriaateqarsimasut.

Meeqqat inuusuttullu namminersorlutik oqartussat ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiutaanni inissinneqartut 2018-imiit 2020-mut 177-iniit 183-inut amerleriarsimallutik.

Periusissiap anguniagai

Siunertaasoq tassaavoq, Qeqqata Kommuniata meeqqanik ilaqutariinnillu sullissinerminni meeqqanik angerlarsimaffiup avataanut inissiineq periarfissatut kingullerpaatut atortassagaa, tassa imaappoq, kommunitsinni meeqqanut inuusuttunullu sullissisut tamarmik assigiimmik suleriaaseqarneq malillugu sulissasut aammalu ulluinnarni sulinerminni pinaveersaartitsinermik eqqarsartariaaseqassasut.

Kommunitsinni ajuusaarnaraluartumik unamillernartoq ilisimaneqarluartoq tassaavoq, meeqqanut taakkulu ilaqutaannut pinaveersaataasumiik sulinissaraluamut, meeqqanut inuusuttunullu immikkoortumi sullissisut allatut ajornartumik pinartumik suliani qisuariaateqartariaqartarlutik.

Taamaattumik pingaaruteqarluinnarpoq, immikkoortup ersarissumik suleriaaseqarnissaa, suliniutinut neqeroorutit ersarissut aamma suleqataasut akornanni ingerlaavartumik oqaloqatigiilluni avitseqatigiinnikkut sullissisut sunniutilimmik sulinissaanut tamakiisumik takunnissinnaangortitsisumik eqaatsuuusaaq suliarlu pitsaassusilimmik naammassineqarluni.

Suleriaatsimik sunniuteqalersitsinissaq sullissisut pinaveersaartitsisumik sulinissaannut inissaqalersitsissaaq, ungasinnerusorlu isigalugu tamanna inissiinernik ikinnerusunik inerneqassaaq.

Taamaattumik periusissiami suleriaatsinik sunniuteqalersitsinissamut aammalu meeqqanut ilaqutaasunullu siusissukkut suliniuteqarnermut ukkatarisat tullinnguuttut sammineqassapput:

- Pinaveersaartitsisumik eqqarsartariaaseqarneq iliuuseqarnerlu
- Paasisutissanik ingerlatsineq
- Ingerlaavartumik piginnaasanik ineriartortitsineq
- Sullissinerup nukittorsarneqarnera
- Ilaqutariinnik Sullissiviit ineriartortinneqartuarnissaat
- Meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasut angerlartinneqarnissaanut suliniutit
- Suliniutit ingerlaarfiat

Pinaveersaartitsisumik eqqarsartariaaseqarneq iliuseqarnerlu

Kommunip sulisui meeqqanik inuusuttunillu suliaqartut assersuutigalugu meeqquvinnini, atuarfinni, sunngimmi ornittakkani il.il. meeqqat inuulluataarnissaannik, peqqissuunissaannik ineriartornissaannillu qitiusumik isiginnittumik sulisassapput.

Tassa imaappoq, inatsimmi pisussaaffiittut aalajangersarneqartuni aallaaveqartumik meeqqat ataasiakkaat tunngaviusumik ingerlalluarnissaannut, peqqinnissaannut ineriartornissaannullu pitsaasumik tunngaveqarnerneq maluginiartassavaat. Meeqqap ingerlalluarnerneranik, peqqissusianik ineriartorneranilluunniit navianartorsiortitsisumik meeqqap inuunermi atugaqarneranik suleqataaasoq kinaluunniit ilisimasaqaleruni iliuseqarnissamik pisussaaffeqarpoq. Pisussaaffik taanna naammassiniarlugu sulisut qanoq iliuseqarnissaannut aalajangersimasumik ilitsersuuteqarnissaq pingaaruteqarpoq aammalu kommunip suliffeqarfiini assigiinngitsuni aqutsisuusut akuutitsinissaannik pisussaaffiliisumik.

Meeqqap inuulluataarneranik qitiutitsilluni eqqarsartariaaseqarluni pinaveersaartitsinissamik siunertaasoq meeqqat tapersorsorneqarnissaat pillugu Inatsisartut inatsisaannik naapertuuppoq:

1. Meeqqat pisinnaatitaaffiinik qulakkeerinninneq
2. Meeqqat pisinnaatitaaffiinik qulakkeerinninneq ukioqatimittulli inuttut ineriartornissamut, atugarissaarnissamut, peqqinnissamut nammineersinnaassuseqarlunilu inersimasutut inuuneqarnissamut periarfissaqartinneqarnissaat anguneqassaaq.

Taakku saniatigut anguniagaapput:

1. Meeqqanut inuusuttunullu tapersorsorneqarnissamut ikiorneqarnissamullu pisariaqartitsisunut siusissukkut suliniutinik aallartitsisarnissaq.
2. Meeqqanik inuusuttunillu angerlarsimaffiup avataanut inissiisarneq pinaveersaartinneqassasoq.
3. Anguniakkat anguneqarnissaannut sulisut pinaveersaataasumik eqqarsartariaaseqarnissaat Aammalu sulisut siusissukkut suliniuteqarnermik ingerlatsinissamut ilikkagaqarsimanissaat.

Ernumassuteqarnermi iliuuseqarnissamut ilitsersuut

Qeqqata Kommunia sulisunut meeqqanik inuusuttunillu suliaqartunut quppersagaaraateqarpoq, tassani meeqqat inuunerissaarnerannut, peqqissusaannut ineriartornerannullu sulisut qanoq iliuuseqartarnissaannik allassimasortalimmik.

Quppersagaaqqami allaaserineqarpoq, meeqqamik toqqissisimangitsumik ajortumik sammivilimmut ineriartornissamut takussutissalimmik sulisoq naammattuuguni qanoq iliuuseqaaqaassasoq. Aammattaaq allaaserineqarpoq, illuatungerisat attuumassutillit sulisuusup qanoq tulleriaarlugit akuutissinnaaneraí aamma sullitaq pillugu ataatsimiinnissamut aggersanissamut, tamanna ajornartorsiummik aaqqiinissamut pisariaqartutut isigineqarpat.

Quppersagaaqqap saniatigut sulisunut atuagassanik allanik peqarpoq, taakkununga ilaalluni "Ernumassuteqarnermut uuttuut", ernumassuteqarnermut uuttuummut tunngatillugu meeraq sumi inissisimaneranut aalajangersaanissamut sulisuusup atorsinnaasaa.

Tassani aammattaaq atuarneqarsinnaapput angajoqqaanik illuatungerisanillu attuumassutilinnik allanik suleqateqarnermi suut siunertaanersut aammalu angajoqqaanut allannissamut allakkanik ilaagassaqarpoq. Aammattaaq nalunaaruteqarnissamut immersugassat nassaassaapput isumaginninnikkut oqartussanut nassiunneqarsinnaasut, taakkunungalu ilaasussat misissuinermi sulisuusup immerugassaanut ilaagassaasut.

Quppersagaaqqat ilaagassallu qulaani allaaserineqartut, Qeqqata Kommuniata nittartagaani nassaarineqarsinnaapput aamma atuarfinni, meeqqerivinni il.il. kommunip suliffeqarfiutaani aqutsisut akisussaaffigivaat, meeqqap atugarlunnera pillugu ernumassuteqarnermi iliuusissatut pilersaarutitut sulisuusut tamarmik ilisimasaqarnissaat.

Qeqqata Kommuniata nittartagaani iliuusissatut pilersaarummut ilitsersuut atuarneqarsinnaavoq.

Ernumanermut uuttuut

Meeqqat inuunerissaarnerannik, peqqissusaannik ineriartornerannillu qitiutitsisumik eqqarsartariaaseqarluni suleqataasut meeqqanik suliaqartussat "Ernumanermut uuttuut" ilisimasaqarfigissagaat pingaaruteqarpoq.

Ungasinnerusumut iliuusissatut pilersaarut maannakkut siunissamilu sulisut ernumanermut uuttuummik iliuusissatullu pilersaarummik ilitsersuummik immersuinissamut ilisimasaqalernissaannut aalajangersaasumik suliaqartoqarnissaa pisariaqarpoq.

Atuutilersitsineq malitseqartitsinerlu

Siusissukkut iliuuseqarnissaa pillugu angajoqqaanik isumaqatigiissutip malitsinneqarnissaa pingaarutilerujussuuvoq, tassa imaappoq, pilersaarut piviusunngortinneqassasoq aammalu assinganik pingaaruteqarpoq, pisariaqartitsineq malillugu suliniutip nalimmassarneqarnissaa pillugu malitseqartitsisumik nalilersuisoqassasoq.

Isumaqatigiissutinik atuutilersitsinikkut ingerlaavartunillu malitseqartitsinikkut suliniutip kissaatigisamik sunniuteqarnissaata angunissaanik sulisoq annertuumik akisussaaffeqarpoq, isumaqatigiisummik anguniagaasut anguneqarnissaasa tungaanut.

Illuatungeriit isumaqatigiisummik atsiorunik killiffimmik nalilersuinermillu siunertaqartumik ataatsimiinnissamut nutaamut ullumik isumaqatigiisuteqassapput sulisullu ataatsimiinnissatut ulluliussaq nutaaq sioqqutilaarlugu aggersaanissaq kiisalu angajoqqaanut/angajoqqaatut oqartussaassusilinnut aggersaanissaq isumagissavaa.

Malitseqartitsinerit akulikitsut meeqqamut taassumalu ilaqutaanut pisariaqartitaat malillugit tapersersuinissamik tulluarsaaneq pissarsiaqartitsissaaq, taamaaliornikkullu suliniutini ingerlariarneq pissarsiarineqassaaq.

Atorfinitsinneqarnermi paasissutissanik ingerlatitseqqiinneq

Qeqqata Kommuniiani meeqqanik inuusuttunillu qanittumik suliaqarfiusuni suliffeqarfinni sulisunut tamanut piumasaqaataassaaq, iliuusissatut pilersaarummut ilitersuutip imarisaanut ilisimaqalernissaaq. Piumasaqaammut siulianiittumut sulisitsisut tamarmik ilisimasaqalernissaannut allaffeqarfik nakkutiginnissalluni akiussaasuuvoq.

Siusissukkut iliuuseqarneq pillugu anguniakkanik atuutsitsilernissami meeqqeriviit pingaarutilimmik inissisimapput, aammali sumiiffiuvoq sulisunik paarlakaaffiusorujussuaq, taamaattumik pingaaruteqarpoq maluginiassallugu, sulisut nutaat paarlattaasartullu tamarmik iliuusissatut pilersaarutitut ilitersuummut ilisimasaqalernissaat. Tassami misissuinerit takutitsipput, siusissukkut iliuuseqarnerit ajornartorsiutit annertusiartornissaannut pinaveersaartitsisartut aammalu inuunerup ingerlanerani kingunerluutinut pinaveersaartitsisartut.

Ingerlaavartumik piginnaasanik ineriartortitsineq

Qeqqata Kommunian ilaatigut meeqqat inuunerluttut pillugit ernumassuteqarnermi sulisut iliuuseqartussaataitanerat pillugu pikkorissartitsinikuuvoq, kisianni aamma pingaaruteqarpoq qulakkiissallugu, piginnaasanik ineriartortitsinerup ingerlaavartumik neqeroorutaanissaata ingerlaannarnissaa, sulisut nutaat sammisaaq pillugu pikkorissarsinnaaneranut periarfissaqarnissaat qulakkeerniarlugu.

Soorluttaaq maannamut atorfeqartuusunut pikkorissarnissamut periarfissaqarnissaaq pingaaruteqartoq, immikkoortumi ilisimasat tamatigut ineriartortuarmata.

Ilaqtariit qanoq issusaannik tunuliaqutalimmi inatsisitigut ikiorsiissuteqarnissamik suliniutit assigiinngitsut neqeroorutaasinnaasut sulisut amerlasuutigut ilisimaneq ajorpaat, tamatumani sulisut nalunaarutininik siunertatuatut angerlarsimaffiup avataanut inissiineq isigisarlugu.

Tamanna isumaginninnikkut oqartussanut nalunaarutiginninnerit kingusinaarluni nassiunneqartarnerinut tunngaviusinnaavoq, amerlanertigut ajornartorsiut sukareeraangat, inatsimmi aalajangersarneqartutut siusissukkut iliuuseqarnissamut periarfissanut akimmiffinngoreerluni. Tamanna tunngavigalugu pingaaruteqarpoq, sulisut tamarmik siusissukkut iliuuseqarnissamik anguniagalimmi aallaaveqarlutik suleriuseqarnissaat, sulisut suleriaatsiminni alapernaannerullutik ujartuinissaannut pisusaaffiliisoq.

Siusissukkut suliniummi aallaaveqartutut eqqarsartariaasilimmik suleriaaseq meeraq ernumanermut uuttuummi sumi inissisimanagera tunngavigalugu angajoqqaanik angajoqqaatulluunniit oqartussaassusilinnik suleqateqarluni sulisup suliniutinik aallartitsinissaanik pisusaaffiliisoq.

Sullissinerup nukittorsarneqarnera

Atugarissaarnermut immikkoortortaqaarfimmi meeqqanut ilaqtariinnullu sullissisut akulikitsumik ulapittartorujussuupput ilaatigut sulisunik piukkunnartunik amigaateqarneq pissutigalugu aammalu amerlasuutigut meeqqamik susassaartuninngaanniit sumiiffinnit arlalinnit meeqqamut nalunaarutiginninnerit amerlasarnerat pissutigalugu.

Taamaattumik pingaaruteqarpoq, assigiinngitsuni sullissisut suleriaasiisa nukittorsarneqarnissaat.

Kommnalbestyrelse pisusaaffeqarpoq meeqqanik atugarliortunik, imaluunniit immikkut ikiorserneqartariaqartunik pisariaqartitsisunik ilisimasaqaleruni ikiorsiissutinik aallartitsinissaminik, tamanna Meeqqanut ikiorsiissutit pillugit ilnatsimmi Kap. 8 -imi erseqqissarneqarpoq.

Taamatuttaarlu erseqqissaatigineqarluni sullissisoq aaliangiitinnani, pingaaruteqarpat makkuninnga iliuuseqaqqaassalluni:

1. Meeqqap oqaloqatiginissaa
2. Isumaginninnermi misissuineq ingerlatissallugu
3. Pilersaarusiornissaq

Sullissinerup nukittorsarneqarnissaanut innersuutit:

- Ingerlatsivimmi meeqanut inuusuttunullu sullissisut amerlassusaat nalilersorneqaqqissasut kiisalu aaqqissutigineqarfigissasut, taamalillutik Socialrådgiverforeningep innersuussutaasut aallaavigalugu amerlassuseqalissasut. Taamaalilluni anguneqassammat sukkasuumik qisuariartoqartarnissaa, sullissineq pitsaanerusoq, sullitanut malitseqartarnissaq, akimut suleqatigiinnerlu pitsaaneruumik anguneqarniassammat.
- Innersuussutigineqarpoq sullissinerup ingerlariaasii allatorneqarlutik ersarissinerulernissaat, taamaalillutik sullissinut nalornisannginnissaat anguniarlugu. Sullisseriaatsit ilitsersuutsitaqassapput, soorlu angajoqqaat suleqataaniangippata iliuusissanik ilitsersuuteqassalluni.

Ilaqutariinnik Kiffartuussivik/ Inerisaavik

- Maniitsumi Sisimiunilu ilaqutariinnik kiffartuussivik/Inerisaavik siusissukkut suliniutini pingaarutilimmik inissisimaffeqarput, suliffeqarfiit ilaatigut siunertarimmassuk katsorsaanermik, suliniutinik pinaveersaataasunik imaluunniit angajoqqaangortussanut navianartumi inissisimasunut angajoqqaanut højskolertitsinissamik neqerooruteqarnissaq. Taakku saniatigut suliffeqarfiit siunertarivaat, immikkoortumi uani nassuiarneqartutut tapersersuisarneq pillugu neqeroorutit assigiinngitsut aqputigalugit meeqqanik angerlarsimaffiup avataanut inissiinissanik annikillissaanissaq pinaveersaartitsinissarlu.

Neqeroorutit ersarissut

Suleqataasut pinaveersaataasumik eqqarsartariaaseqarnissaat pingaaruteqarpoq, taamaattumik pingaaruteqarpoq, meeqqanut ilaqutaasunullu ikiorsiinissamik suliniutit pillugit neqeroorutit assigiinngitsut siusissukkut iliuuserisat pillugit anguniagaqartumik ikiorsiissutit ersarissuunissaat paasiuminartuunissaallu.

Meeqqanut tapersersuisarneq pillugu inatsimmi kapitali 7-imi nassuiarneqartutut ikiorsiissutaasinnaasut pappiaqqamut allanneqassapput sullissisunullu tamanut agguanneqarlutik. Sullissisut ulapikkaangamik akulikitsumik tamanik takunninnissamik ajornakusoortitsisarmata, ingammik sullissisut nutaat suli ikiorsiissuteqarnissamut periarfissanik ilisimasaqarlualinngitsut.

Ilisimasanik eqqartueqatigiinneq

Sullissisut akornanni akunnerminni eqqartueqatigiittarnerat ineriartoqqinnissamut periarfissiisarpoq aamma suleqatinit ilisimasanik katersinissamut periarfissiisarluni aammalu ilutigitiillugu qularnermik imaluunniit/aamma nalorninermik peqquteqartumik suliaminnik sullissisut unittooratarsinaanannik pinaveersaartitsilluni. Taamaattumik pingaaruteqarpoq, Maniitsumi Sisimiunilu sullissisut akornimminni avitseqatigiinnissaannut piffissamik aalajangersimasumik ingerlaavartumillu aalajangersaasoqarnissaa, tamatumani siunertamut suleqataasunik aalajangersimasunik ataqatigiissaarisoqassalluni.

Misissuinerit akornanni ataqatigiinneq

Immikkoortuni nalinginnaasumik akimortumik suleqatigiinneq angusassatut siusissukkut iliuseqarluni kissaatigisap pissarsiarinissaanut aalajangiisuvoq, taamaattumillu suliniutit misissuinerillu paaqqinnittarfinni assigiinngitsuni aallartinneqartut akornanni ataqatigiittoqarnissaa pingaaruteqarpoq. Assersuutigalugu suleqataasunut piffissamik annertumik sipaarutaassaaq, assersuutigalugu paasiniaalluni misissuisoqarneq MISI-mi imaluunniit Atugarissaarnermut immikkoortortami ingerlanneqartut imminnut ikioqatigiittartuuppata. Taamaaliornikkut immikkoortuni taakkuninnga marluusut suliaqartut meeqqamik paasiniaanermik assigiinnik suliaqarnissaat pisariaarutissaaq, tamannalu meeqqamut taassumalu ilaqutaanut iluaqutaasumik sullissinerup ingerlanissaanik pitsanngorsaassaaq.

Neqeroorutit suliniullu akornanni ataqatigiinneq

Neqeroorutinik suliniutinillu aallartitanik akulikitsumik malitseqartitsinerit siuariartornermik pilersitsissapput, meeqqamut ilaqutaasunullu tapersorsorneqarnissamut ikiorneqarnissamullu pisariaqartitsinernut tulluarsaanerit ingerlaavartut qulakkiissammagit. Kommuni immikkoortortaani assigiinngitsuni akimortumik suleqatigiinnerup, suliniutinik tamanik isiginnittunik aallartitsisarnissaaq ujtugarissavaa, nammineq atorfigisani atorlugu ilisimasanik pigisanik aallaaveqartumik. Taamaaliornikkut suliniutinik assigiinngitsunik aallartinneqarnikuusunik sumut killinnermut illuatungeriit assigiinngitsut ingerlaavartumik ilisimasaqalertarluik tamannalu suliniutit akornanni ataqatigiisitsinermik qulakkeerinnissaaq.

Suliniutinut nukissat

Angusassatut kissaat anguniarlugu pingaarluinnartuuvoq nukissat sunniutilimmik atorneqarnera pillugu, suliniutit atuutilersinneqarnissaannut nukissat naammannersut pillugit aammalu suliniutit ingerlanneqarnissaannut sulisut piginnaasatigut nukissaqarnersut pillugit ingerlaavartumik nalilersuisarnissaaq. Assersuutigalugu iliuusissat piviusunngortinneqarnissaanut nukissaqartoqanngippat, MISI-mit sullissisulluunniit meeqqanut iliuusissatut pilersaarutinik suliaqartuusut sulinerat maangaannassaaq. Suleqataasut iliuusissatut pilersaarutinik piviusunngortitsisussat suliaassap kivinnissaanut piginnaasaqartussaapput, tamannalu immikkoortuni assigiinngitsuni ingerlaavartumik piginnaasatigut ineriartortitsinikkut qulakkeerneqarsinnaavoq.

Angerlarsimaffiup avataanut inissiisarnep unisinnegarnera

Angerlarsimaffiup avataanut inissiineq unisinnegartussaavoq, siunertaq anguneqarpat imaluunniit inuusuttoq pineqartoq 18-inik ukioqalerpat Aallaaviatigut inissinneqarneq unisinnegassaaq:

- Inissiinermi siunertaq anguneqarpat
- Inissiineq siunertamisut iluaqutaajunnaarpat
- Inuusuttoq pineqartoq 18-inik ukioqalereerpat

Angerlarsimaffiup avataanut inissiinernep nalaani, kommuni tamatigut pisussaaffeqartarpoq ingerlaavartumik misissuinissamik makkununga tunngasunik:

- Meeqqap inuusuttulluunniit ajornartorsiutaanut sanilliullugu inissiineq suli siunertaqarnersoq
- Ajornartorsiutit meeqqap inuusuttup angerlarsimaffimmiinnerani iluarsineqarsinnaanersut

Angerlartitsinissamik aalajangiineq sunik malitseqassava?

- Angerlartitsinissaq pillugu aalajangiisoqarpat, angerlartitsinermi piffissaliussamik atorineqartussamik aalajangersaasoqassanersoq, meeqqap angajoqqaaminut angerlaqqinnissaa sioqqullugu piffissap qanoq ilinerani piffissaliussaq ingerlassanersoq. Piffissaliunneqartoq ullualuinnarnik sivistigisinnaallunilu qaammatini arlalinni sivistigisinnaavoq.
- Angerlartitsinermi piffissaliussap pinngitsoortinniartussaavaa, angerlartitsinerup sukkavallaartumik pinissaa tassami ajornerpaamik pisoqassappat, meeqqap atugarissaaneranut ineriartorneranullu tamanna akornutaasinnaammat. Taamaalilluni angerlartitsinermi piffissaliussap ingerlanerani, meeraq inissinneqarfigisaminut pitsaasumik inuulluaqqusinissamut periarfissinneqassaaq.
- Tamatuma saniatigut angerlartitsinermi piffissaliussap, angerlartitsinerup pilersarusiornissaa periarfississavaa. Imaassinnaavoq angerlartitsinermut atatillugu angerlarsimaffimmi tapersersorteqarnissaq pisariaqartinneqarsinnaasoq.

Angerlartitsinissamut innersuussutit:

Ilaqutariinnut kiffartuussiviit/inerisaaviit oqartussaasutut immikkoortortat peqatigalugit, angerlartitsinermi periusissat allaaserissavaat kiisalu katsorsartinnissamut neqeroorutitik amerlisaassallutik, assersuutigalugu;

Ilaqutariinnut siunnersortimik pilersitsisoqarsinnaavoq, angerlartitsineq eqqarsaatiaglugu ilaqutariit ikiorneqarnissamik pisariaqartitaannik qulakkeerinninnissamik suliaqartussa.

Meeqqat angajoqqaallu katsorsarnissaannut periutsinik assigiinngitsunik pilersitsineq Ilaatigut angerlarsimaffimmi ikiorteqarnermik, ilaqutariinnut siunnersorteqarnermik, inuusuttunut siunnersortit il.il.

Alloriarneq 1 - Siusissukkut paasisaqarneq

Kommunip nalinginnaasumik immikkoortui meeraaqqeriviit, meeqqeriviit, atuarfiit paaqqinnittarfiillu allat ilanngullugit meeqqanik inuusuttunillu suliaqartut meeqqanik inuusuttunillu ingerlanerlunnermik siusissukkut takunninnissamut sakkussanik atortussanillu eqqortunik pigisaqassapput.

Sakkut tullinguuttut perorsaasunik, ilinniartitsisunik il.il. pinaveersaartitsinermik eqqarsartariaaseqarnerup piviusunngortinneqarnissaanut sulinermi tapertaassapput.

- Siusissukkut paasinnineq
- Meeqqat inuusuttuaqqallu inuuniarnermikkut atugarliortut tapersersorneqarnissaat
- Suliniutinik pinaveersaataasunik siusissukkut aallartitsisineq

Periusissap tunngavigisaatut siusissukkut suliniutinut tunngavissamik pilersitsisussamik eqqarsartariaaseqarluni pinaveersaartitsinermut nalinginnaasumik immikkoortuni suleqataasut ilikkartinneqarnissaat pisariaqarpoq.

Suleqataasut aammattaaq meeqqat ataasiakkaat tapersersorneqarnissamut ikiorneqarnissamullu pisariaqartitaat tunngavigalugit suliniutinik aallartitsinissamut ilisimasaqassapput sakkussaqaassallutillu.

Paasititsiniaanerit, suleqatigiinnerit angajoqqaanik akuutitsisut, suliniutit atukkatigut siursaataasut il.il. pisarnertut suliniutit pinaveersaataasut meeqqanut atugarliortutut isigineqanngitsunut sammisuusut nukittorsarneqassapput.

Alloriarneq 2 - Suliniutit pinaveersaataasut, Ilaqutariinnillu ikiorsiissutit

Ilaqutariit meeqqallu sanngiinnerusumik inissisimasut immikkut ukkataqarluni suliniutit pinaveersaataareersut nukittorsarnerisigut aamma ilaqutariinnik kiffartuussiviit aallartinniarlugit pilersaarutigisaattut neqeroorutitik aallartsinnerisigut siusissukkut iliuseqartoqassalluni.

Meeqqanut inuusuttunullu atugarliortunut sammisuusut siunnersuinerit aamma tapersersuiniarluni suliniutit pillugit neqeroorutit immikkullu tapersersuiniarluni suliniutit ilanngullugit meeqqanut tapersersuisarneq pillugu inatsimmi allassimasuusutut suliniutit pinaveersaataasut annertunerusumik atorneqassapput.

Meeqqani inuusuttunilu ingerlanerluttuni takussutissanik siusissukkut paasisaqarneq tunngavigalugu atugarissaarnermut immikkoortortap aamma nalinginnaasumik immikkoortortap akornanni suleqatigiinnikkut suliniutinik aallartitsisoqassaaq, meeqqap inissisimam aamma suliami ilisimasat assigiinngitsut malillugit suliniutinik eqqortunik aallartitsisassallutik.

Tassunga atatillugu pingaaruteqarpoq, atugarissaarnermut immikkoortortap nalinginnaasumillu immikkoortortap nukissaqarnissaat, ilisimasaqarnissaat aamma suleqatigiinnissamut sakkussaqaarnissaat aammalu ajornartorsiutip allinnginnerani suliniutinik aallartitsisarnissaat.

Nukissat sulisuusut akimortumik suleqatigiinnissamut piffissaqartut aammalu suliniutit aallartinneqartut angusanik kinguneqarnersut imaluunniit meeqqap ilaqutariillu tapersersorneqaarnissamut ikiorneqaarnissamullu pisariaqartitaat malillugit suliniutit nalimmassarneqaassanersut pillugit malitseqartsistinissamik suliaqaarnissamut piffissaqartut.

Tapersersuinissamik suliniutit pioreersut aallartinneqarsinnaasut nalunaarusiami matumani kapitalimi immikkoortumi allattorneqaqqapput.

Alloriarneq 3 - Meeqqap attaveqaataanik inissiineq

Qeqqata Kommuniata meeqqap attaveqarfiini pisariaqartitaanut matussusiinissamut nukissanik pisariaqartunik peqarpat, meeqqap attaveqarfii sapinngisamik atorniarpai, ilisimatusarnermi misissuinerit takutimmassuk, attaveqaataasunut inissiinerit meeqqap ingerlalluarnissaanut ineriartornissaanullu periarfissanik pitsaanerpaanik tunniussisartut. Attaveqaataasoq meeqqap ilaqutarivittariaqaanngilaa taamaattumillu perorsaasuusinnaavoq, ilinniartitsisuusinnaavoq, ikinngutaasinnaavoq meeqqamut attaveqareersoq.

Attaveqaataasumullu inissiinnermi suli qulakkeerneqassaaq, meeqqamik tigusinissamut attaveqaataasup akuerisaasuunissaa, tassa imaappoq, ilaqutariit paarsisartut assigalugit attaveqaataasoq paarsisinnaanermut akuersissuteqassaaq aammalu meeqqamik tigusinissamut piumasaqaatinik naammassinnissaaq. Inissiineq sioqqullugu attaveqaataasoq paarsinissamut tunngaviusumik akisussaaffimmik aamma meeqqamut iliussisatut pilersaarummik tunineqartussaavoq.

Alloriarneq 4 - Ilaqutariinni paarsisartuni inissiineq

Inissiinerit tamarluinnarmik meeqqap pisariaqartitai pitsaasut aallaavigalugit immikkut suut pisariaqartinneranik naliilersuineq malillugu pisassaaq, tassunga ilanngullugu isumaginninnikkut misissuineramik tunngaveqartumik. Isumaginninnermi misissuinerup takutippagu iliuusissatut pilersaarummi anguniakkat paarsisartuni inissiinermi naamassineqarsinnaasut meeraq ilaqutariinni paarsisartuni inissinneqarsinnaavoq. Ilaqutariinni paarsisartuni inissiinerup kingorna sullissisut meerarsiap inuunerisaanut tunngatillugu nakkutilliisussaataapput, meeqqamik inummut sammisumik nakkutilliineramik aamma ilaqutariinnik paarsisartunik ingerlatsinermut sammisumik nakkutilliinerup ilaatigut qulakkiissavaa:

1. Meeraq pisariaqartitamik tapersuineramik ikiorneqarnissaminillu pinersaq.
2. Iliuusissatut pilersaarut atuutsinneqarnersaq.
3. Ilaqutariit paarsisartut siunnersorneqarnermik aamma/imaluunniit oqilisaanneqarnermik tigusaqartarnersut.
4. Ilaqutariit paarsisartut paarsisinnaatitaanermut akuersissummut piunasaqaatinik sulii naamassinninersut.

Alloriarneq 5 - Ulloq unnuarlu paaqqinnittarfimmi inissiineq

Taamaattorli kommunip periarfissatut kingullertut ulloq unnuarlu paaqqinnittarfimmi inissiineramik atuissaaq taamaattumillu meeqqamut aalajangiinermi attaveqaatini ilaqutariinniluunniit paarsisartuni inissiineq eqqortuunersaq misissueqqaartassaaq. Meeqqap pisariaqartitaanik isumaginninnikkullu misissuineramik tunngaveqartumik aalajangiisoqassaaq.

Inissiinerni assigiinngitsuni tamani attaveqaatini, ilaqutariinni paarsisartuni imaluunniit ulloq unnuarlu paaqqinnittarfimmi, kommuni meeqqamik oqaloqatiginneqaassaaq, isumaginninnikkut misissuisimassaaq meeqqamullu iliuusissatut pilersaarusiorsimassalluni.

Paasissutissanik aallerfiit

MIO, Meeqqat Pisinnaatitaaffiik Sullissivik (2017). ***Meeqqat Inuusuttullu pillugit Ilisimasat. Viden om Børn og Unge.*** www.mio.gl

Naalakkersuisut, Paarisa, Center for Folkesundhed, Center for Sundhedsforskning i Grønland, Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet (2012). ***Inuusuttuuneq nalorninartulik.*** Statens Institut for Folkesundhed. København

Qeqqata Kommunia (2019). ***Suliat amerlassusaat, 2019-imi februaarip aallaqqaataani sullissisumut ataatsimut suliat amerlassusaat.*** Qeqqata Kommunia.

Statens Institut for Folkesundhed (2019). ***Kalaallit Nunaanni Innuttaasut Misissuiffigineqarneri 2018. – Inuuniarnermi atugassarititat, Inooriaatsit Peqqissuserlu. Inuit peqqissusiannut uuttuutit pillugit takussutissiaq.*** København.

VIVE – Viden til Velfærd, Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (2021) ***Kalaallit Nunaanni ilaqutariinnik parsisartoqarnermut tunngasuni paasiniaaneq.*** København.